

Huvudman

Frösunda IoF AB, 556597-2352
info@frosunda.se

Ärendet

Tillsyn av grundskolan Pandionskolan belägen i Linköpings kommun; nu fråga om uppföljning av beslut den 19 december 2023

Beslutet i korthet

Skolinspektionens tillsyn av Pandionskolan visar att det finns allvarliga brister i huvudmannens verksamhet. Beslut om anpassad studiegång för eleverna fattas inte i enlighet med författningarnas krav. Vidare finns det brister i arbetet med att säkerställa att eleverna får sin garanterade undervisningstid i ämnena matematik, svenska och engelska. Därutöver konstaterar Skolinspektionen att det också finns brister i att undervisningen bedrivs av legitimerade och behöriga lärare, att undervisningen bedrivs vid en skolenhet samt att skolans betygskatalog inte förs i enlighet med författningarnas krav.

Skolinspektionen förelägger huvudmannen att vidta åtgärder för att avhjälpa de påtalade bristerna. Skolinspektionen bedömer att delar av de påtalade bristerna är så allvarliga att de försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen med utbildningen. Föreläggandet förenas därför i dessa delar med vite. Skolinspektionen bedömer vidare att bristerna utgör ett allvarligt missförhållande.

Beslut

Föreläggande vid vite

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 och 27 §§ skollagen (2010:800) Frösunda IoF AB att vid vite av 4 000 000 kronor senast **måndag den 4 november 2024** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister gällande beslut om anpassad studiegång och garanterad undervisningstid. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Skolinspektionen bedömer att bristerna utgör ett allvarligt missförhållande.

Om Frösunda IoF AB inte följer detta föreläggande kan Skolinspektionen ansöka hos förvaltningsrätten om utdömande av vitet. Därutöver kommer frågan om återkallelse av godkännandet för Frösunda IoF AB som huvudman att bedriva grundskola att aktualiseras (26 kap. 13 § första stycket skollagen). Att bristerna utgör ett allvarligt missförhållande innebär även att återkallelse av godkännandet kan bli aktuellt trots att föreläggandet följts, om det uppstår nya allvarliga brister i verksamheten inom två år från detta föreläggande (26 kap. 15 § skollagen).

Beslutet om föreläggande vid vite gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. **Beslutet om föreläggande vid vite får enligt 28 kap. 2 § skollagen överklagas, se bilagan.**

Frösunda IoF AB ska vidta följande åtgärder

Beslut om anpassad studiegång

1. Se till att beslut om anpassad studiegång fattas och motiveras utifrån varje enskild elevs behov. Besluten ska också utformas så att eleverna så långt som möjligt får förutsättningar att nå behörighet till gymnasieskolans nationella program. Huvudmannen ska, om det finns, i samband med redovisningen inkomma med fem oidentifierade beslut om anpassad studiegång som är fattade innan redovisningsdatumet samt en sammanställning över hur många beslut som rektorn har fattat gällande anpassad studiegång under perioden 14 augusti 2024 till 11 oktober 2024. (3 kap. 12 § skollagen)

Garanterad undervisningstid

2. Se till att alla elever får minst den garanterade undervisningstiden i ämnena matematik, svenska och engelska, fördelat utifrån den stadiindelade timplanen, om inte avvikelser är beslutade genom anpassad studiegång, anpassad timplan eller prioriterad timplan. Av huvudmannens redovisning ska det framgå hur undervisningen är schemalagd under höstterminen 2024 och vårterminen 2025 utifrån huvudmannens beslutade timplan. (3 kap. 12 § och 10 kap. 4–5 §§ skollagen, 9 kap. 3 § skolförordningen samt bilaga 1 till skolförordningen.)

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen Frösunda IoF AB att senast **måndag den 4 november 2024** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande förutsättningar för utbildningen, betygskatalog och att undervisningen bedrivs av behöriga och legitimerade lärare. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Frösunda IoF AB inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Frösunda IoF AB ska vidta följande åtgärder

Undervisning ges av behöriga och legitimerade lärare

1. Se till att undervisningen i så stor utsträckning som möjligt bedrivs av lärare som är legitimerade och behöriga för den undervisning de bedriver. Detta gäller ämnena svenska, matematik och engelska. (2 kap. 13 och 18 §§ skollagen)

Förutsättningar för utbildningen

2. Se till att skolverksamheten bedrivs i enlighet med huvudmannens godkännande som avser utbildning vid en viss skolenhet. Detta genom att säkerställa att verksamheten bedrivs i lokaler som utgör en skolenhet i fysisk bemärkelse. Det innebär att lokalerna ska vara belägna på så vis att de ligger nära varandra och på ett naturligt sätt hör ihop. (1 kap. 3 § skollagen, 2 kap. 5 § skollagen)

Betygskatalog

3. Se till att betygskatalogen innehåller de uppgifter som författningarna anger. Betygskatalogen för vårterminen 2024 ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (3 kap. 14 och 16 §§ skollagen, 6 kap. 10 och 23 §§ skolförordningen och Skolverkets föreskrifter [SKOLFS 2011:123] om betygskatalog 7 §)

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till skolinspektionen.linkoping@skolinspektionen.se, eller per post till Skolinspektionen, Box 330, 581 03 Linköping. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (dnr 2023:361) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen har utifrån myndighetens risk- och väsentlighetsanalys våren 2023 inlett en tillsyn av Pandionskolan och huvudmannen Frösunda IoF AB. Pandionskolan är en resursskola belägen i Linköpings kommun med ca 34 elever. I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten vid Pandionskolan följer gällande bestämmelser inom vissa delar inom undervisning och lärande, arbetet med särskilt stöd, betygssättning, arbetet med att skapa trygghet samt grundläggande förutsättningar för skolenheten. I tillsynen har Skolinspektionen

också kontrollerat om huvudmannen följer gällande bestämmelser när det gäller ekonomiska förutsättningar. Skolinspektionens bedömning avseende om huvudmannen följt gällande bestämmelser när det gäller ägar- och ledningsprövning redovisas i ett separat beslut.

Skolinspektionen har den 22 juni 2023 beslutat i ett delbeslut att förelägga Frösunda IoF AB att senast den 25 september 2023 vidta åtgärder för att avhjälpa brister rörande skolans betygskatalog. Vidare har Skolinspektionen tilldelat Frösunda IoF AB en anmärkning rörande brister i åtgärdsprogram.

Frösunda IoF AB har den 21 september 2023 inkommit med en redovisning av vidtagna åtgärder med anledning av föreläggandet och anmärkningen. Skolinspektionen har även i samband med uppföljningen gjort ett verksamhetsbesök på Pandionskolan den 13 november 2023. Vid besöket har dokumentstudier genomförts av skolans betygskatalog för vårterminen 2023 och en intervju har hållits med skolans rektor.

Skolinspektionen har den 19 december 2023 meddelat två beslut i ärendet. I det ena beslutet som avsåg en ägar- och ledningsprövning konstaterades att det inte förelåg några brister i denna del. I det andra beslutet som avsåg uppföljning av tidigare brister avseende betygskatalog konstaterades att det fortsatt förelåg brister gällande betygskatalogen och Frösunda IoF AB förelades att senast den 15 januari 2024 vidta adekvata åtgärder för att avhjälpa bristen.

Skolinspektionen har i nu aktuellt ärende tagit ställning till om Frösunda IoF AB har följt föreläggandet och vidtagit de åtgärder de förelagts samt om påtalade brister har avhjälpats. Mot bakgrund av information som inkommit i ärendet har Skolinspektionen också valt att bredda tillsynen till att utöver betygskatalog även omfatta beslut om anpassad studiegång, garanterad undervisningstid, att undervisningen bedrivs av legitimerade och behöriga lärare samt förutsättningarna för utbildningen. Skolinspektionen har tagit del av skriftlig dokumentation bestående av bland annat scheman, beslut om anpassad studiegång, utredningar om särskilt stöd och åtgärdsprogram. Skolinspektionen har den 26-27 februari 2024 besökt Pandionskolan och genomfört intervjuer med elever, personal och rektorn. Kompletterande intervju med rektorn har även hållits den 17 maj 2024.

Huvudmannen har givits tillfälle att yttrat sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Skolinspektionen redogör först för de omständigheter som framkommit i tillsynsutredningen och som ligger till grund för myndighetens bedömning, därefter anges de bestämmelser som tillämpas och slutligen redovisar Skolinspektionen sin bedömning i det här fallet.

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen

och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Föreläggande vid vite

Beslut om anpassad studiegång

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av samtliga intervjuer och av de beslut om anpassad studiegång som Skolinspektionen tagit del av framgår att eleverna regelmässigt inleder med att läsa ämnena svenska, engelska och matematik när de börjar på skolan. Övriga ämnen anpassas bort för eleverna genom beslut om anpassad studiegång. I intervjuer med elevhälsan och rektorn framkommer att vårdnadshavarna redan när de söker plats för sitt barn på skolan informeras om att eleven inledningsvis enbart kommer att läsa tre ämnen. Rektorn uppger att det kan förekomma att en elev inledningsvis läser ytterligare något ämne, beroende på elevens önskemål och intresse, men som huvudregel läser eleverna bara tre ämnen. Rektorn refererar till detta arbetssätt som "Pandiontrappan" där ytterligare ämnen kan läggas till för eleverna efterhand. Lärarna uppger att eleverna dessutom börjar med en inskolningsperiod, där eleven har få undervisningstimmar, men att det inte anges i beslutet om anpassad studiegång. Målet med inskolningsperioden är enligt lärarna att skapa en relation till eleven och få eleven att lämna hemmet, komma till skolan och lära känna den nya klassen/gruppen.

Skolinspektionen har tagit del av skolans beslut om anpassad studiegång. Av besluten framgår att till samtliga beslut om anpassad studiegång finns en motivering till besluten i en bilaga. Fram till och med vårterminen 2023 anges i samtliga bilagor att den anpassade studiegången innebär att eleven tilldelas en mentor som ansvarar för kontakten mellan rektor, lärare och vårdnadshavare samt att eleven får ett personligt schema där tid för mentorssamtal och undervisning ingår. De ämnen eleven ska läsa framgår också i bilagan. Dessutom anges att beslutet är taget för att eleven ska ha möjlighet att nå kunskapsmålen inom dessa ämnen, och att beslutet kommer att revideras kontinuerligt. Från och med höstterminen 2023 är en "särskild motivering" tillagd i samtliga beslut om anpassad studiegång. Ordalydelsen är densamma i samtliga beslut och lyder: "Behov av utökad timplan i de ämnen eleven läser för att kunna söka in på ett nationellt gymnasieprogram. Tiden tas från de ämnen eleven har prioriterat bort enligt APS. Vidare är eleven i behov av kortare skoldagar för att orka med undervisningen och ta sig i väg till skolan. Eleven är i behov av samma tider varje vecka och att utöka tiden stegvis. Utvärdering och revidering sker vid varje möte med vårdnadshavare dock minst två gånger per termin. Beslutet kan överklagas enligt 28 kap. 16 § skollagen". Motiveringen är daterad och underskriven av rektorn. Rektorn uppger i intervjun att texten i samtliga motiveringar till anpassad studiegång är densamma, och uppger att eftersom eleverna har förlorat undervisningstid på tidigare skolor så ska de nu få extra undervisningstid i ämnena

som en elev läser. Av de scheman som Skolinspektionen tagit del av framgår dock att många elever får mindre undervisningstid (se mer under rubriken Garanterad undervisningstid).

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att om det särskilda stödet för en elev i grundskolan inte i rimlig grad kan anpassas efter elevens behov och förutsättningar, får rektorns beslut innebära avvikelser från den timplan samt i de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen (anpassad studiegång). I grundskolan ska den anpassade studiegången utformas så att eleven så långt som möjligt får förutsättningar att nå behörighet till gymnasieskolans nationella program. Rektorn ansvarar för att en elev med anpassad studiegång får en utbildning som så långt det är möjligt är likvärdig med utbildningen i den aktuella skolformen. (3 kap. 12 § skollagen).

I ärenden enligt skollagen som avser myndighetsutövning mot någon enskild ska vissa bestämmelser i förvaltningslagen tillämpas, däribland bestämmelser om dokumentation och motivering av beslut samt om underrättelse om beslutets innehåll och hur ett överklagande går till (29 kap. 10 § skollagen).

Av förarbetena till skollagen framgår att elever som behöver särskilt stöd för att nå målen också ges sådant stöd är centralt och arbetet med särskilt stöd är en viktig fråga som berör stora delar av den pedagogiska verksamheten i skolan. Samtidigt kan ett beslut om särskilt stöd innebära inskränkningar och förändringar i den enskilda elevens utbildning. Regeringen anser därför att det måste ställas höga krav på rättssäkerhet. Detta innebär att de beslut om särskilt stöd och åtgärdsprogram som fattas ska vara riktiga i sak och beskriva adekvata åtgärder. En förutsättning för detta är att besluten grundar sig på ett väl underbyggt och korrekt underlag. (prop. 2013/14:160 s. 25 ff.).

Av förarbetena framgår rörande anpassad studiegång bland annat följande. Beslutet om anpassad studiegång ska föregås av noggranna överväganden, eftersom det kan innebära att eleven lämnar grundskolan utan fullständig utbildning. Elev och vårdnadshavare måste därför få information om vad ett beslut om anpassad studiegång kan innebära för elevens möjligheter att studera vidare och deras synpunkter ska inhämtas och beaktas i bedömningen. (prop. 2009/10:165 s 293)

Av förarbetena till skollagen framgår även att anpassad studiegång i vissa situationer kan vara en nödvändig åtgärd för att exempelvis möjliggöra för en elev att koncentrera sig på ett mindre antal ämnen och få godkända betyg i dessa. Samtidigt som detta kan vara en nödvändig åtgärd kan det leda till att eleven inte blir behörig till gymnasieskolans nationella program. Paragrafens första stycke tillförs en ny mening där det anges att i grundskolan, specialskolan och sameskolan ska den anpassade studiegången utformas så att eleven så långt som möjligt får förutsättningar att nå behörighet till gymnasieskolan. Tillägget understryker vikten av att det vid utformningen av den anpassade studiegången tas hänsyn till att eleven bör få behörighet till gymnasieskolans nationella program. Denna ambition

kan återspeglas i exempelvis valet av vilka ämnen som eleven ska koncentrera sig på. (prop. 2016/17:143 s. 47).

För behörighet till ett yrkesprogram krävs godkända betyg i svenska eller svenska som andraspråk, engelska och matematik och i minst fem andra ämnen. För behörighet till ett högskoleförberedande program krävs godkända betyg i svenska eller svenska som andraspråk, engelska och matematik och i minst nio andra ämnen. (16 kap. 30-31 §§ skollagen)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns allvarliga brister i skolans arbete med beslut om anpassad studiegång. Beslut om anpassad studiegång är en ingripande åtgärd för den enskilde eleven och beslutet kan innebära att eleven lämnar grundskolan utan fullständig utbildning. Beslutet om anpassad studiegång ska därför inte omfatta fler ämnen eller en längre tidsperiod än nödvändigt. Det är viktigt att avvikelserna inte är mer omfattande än nödvändigt och att det görs noggranna överväganden omkring vilka delar av ett ämne som det är lämpligt att göra avvikelser ifrån. Om eleven kan delta i åtminstone delar av undervisningen i ett ämne ökar elevens förutsättningar att i ett senare skede kunna göra en prövning och därmed få ett betyg i ämnet.

Skolinspektionens utredning visar att rektorn rutinmässigt och utan föregående överväganden och bedömningar om elevernas individuella förutsättningar beslutar om att eleverna, med något undantag, enbart ska läsa ämnena svenska, engelska och matematik när de börjar på skolan. Av samtliga intervjuer och elevernas scheman framgår att det är gängse arbetssätt på skolan. Utredningen visar vidare att det fram till och med höstterminen 2022 i besluten i praktiken saknas en motivering till att elevernas utbildning reduceras så ingripande. Den motivering som anges i samtliga beslut och med identisk ordalydelse är att beslutet är taget för att eleven skall ha möjlighet att nå kunskapsmålen inom de ämnen som de läser. Från och med vårterminen 2023 är denna motivering kompletterad med en ytterligare motivering som också är densamma för samtliga elever och oavsett hur många ämnen som reducerats bort. Inte heller av dessa beslut framgår vilka överväganden som motiverar besluten. Mot bakgrund av den ingripande åtgärd som ett beslut om anpassad studiegång innebär är det allvarligt att det inte framgår av besluten vilka överväganden som motiverat besluten i det enskilda fallet. Det leder i sin tur till att den som berörs av beslutet kan ha svårt att förstå beslutet och påverkar även dennes möjligheter att eventuellt överklaga beslutet.

Skolinspektionen konstaterar också att hänsyn inte har tagits till att den anpassade studiegången ska utformas så att eleven så långt som möjligt får förutsättningar att nå behörighet till gymnasieskolans nationella program. Av utredningen framgår visserligen att rektorn framhåller att skolan vid beslut om anpassad studiegång arbetar för att eleverna ska nå behörighet till gymnasieskolans nationella program och att detta utgör en utgångspunkt när man bedömer vilka ämnen som ska anpassas bort för eleverna. Skolinspektionen är dock av uppfattningen att det generella arbetssätt som tillämpas på Pandionskolan, där ett stort antal ämnen

anpassas bort från elevernas undervisning redan när eleverna börjar på skolan, kraftigt begränsar elevernas möjligheter att nå behörighet till gymnasieskolans nationella program. Detta mot bakgrund av att en elev för att nå behörighet till gymnasieskolans yrkesprogram behöver ha godkända betyg i minst åtta ämnen och för att nå behörighet till högskoleförberedande program behöver eleven ha godkända betyg i minst tolv ämnen.

Det finns ett direkt samband mellan den undervisningstid eleven får i ett specifikt ämne och möjligheterna för eleven att erhålla godkända betyg i ämnet. Om undervisningstid i ett stort antal ämnen anpassas bort redan när eleven börjar på skolan kommer det att påverka elevens möjlighet att nå de betygskriterier som minst ska uppnås i ämnet negativt eftersom eleven i ett senare skede kommer att behöva ta igen undervisningstid. I sammanhanget bör det även påpekats att det är särskilt problematiskt att besluten om anpassad studiegång motiveras med att eleverna ska ges utökad timplan i de ämnen eleven läser, när det i realiteten i många fall är tvärt om. Det bör vidare understrykas att ett beslut om anpassad studiegång får fattas först efter det att det särskilda stödet för en elev i grundskolan inte i rimlig grad kan anpassas efter elevens behov och förutsättningar. Mot den bakgrunden måste i första hand andra stödinsatser övervägas innan anpassad studiegång kan bli aktuellt för en elev.

Garanterad undervisningstid

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av skriftlig dokumentation samt av intervju med rektorn framgår att samtliga elever vid skolenheten har anpassad studiegång vilket innebär att undervisningen i ett eller flera ämnen har anpassats bort. Av intervju med rektorn framgår dock att inga elever har anpassad studiegång i ämnena svenska, engelska och matematik, vilket innebär att alla elever läser dessa ämnen i sin helhet och att inga delar i dessa ämnen anpassats bort.

Rektorn uppger vidare i intervju med Skolinspektionen att varje undervisningsgrupp (benämnda 11, 013, 13N och 13Ö) på skolan har ett standardschema och utifrån det standardschemat ska eleven efter sin högstadietid få sin garanterade undervisningstid. På fråga om hur rektorn beräknar att elever, som enligt besluten om anpassad studiegång ska få mer undervisningstid i ämnena matematik, svenska och engelska också får det uppger rektorn att hen utgår från den stadiindelade timplanen för beräkning av undervisningstid. För att beräkna hur mycket undervisningstid eleven ska få i respektive ämne bryter rektorn ner antalet timmar i den stadiindelade timplanen veckovis och kan då erbjuda eleven mer undervisning om behovet finns. Rektorn uppger också i intervjun att hen säkerställer att eleverna får sin garanterade undervisningstid i svenska, engelska och matematik genom att alla elevers individuella scheman sparas för att det sedan ska vara möjligt att över tid kunna räkna och se att alla elever får sin garanterade undervisningstid i dessa ämnen. När Skolinspektionen efter intervjun begärt att få in äldre scheman har rektorn uppgett att de tidigare schemana inte sparats utan att det endast finns sammanställningar av den undervisningstid eleverna har getts i

respektive ämne över tid. Att äldre scheman inte finns sparade har också påtalats i huvudmannens yttrande.

Vidare framgår av intervju med rektorn att schemapositionen tema som finns angiven i skolans scheman innefattar de ämnen som eleven läser utifrån elevens anpassade studiegång. Det kan exempelvis vara ett tema om rymden där eleven får undervisning i flera olika ämnen kopplat till rymden. Tema kan också innebära att en elev läser endast ett specifikt ämne på den tiden, om det är så att eleven har behov av undervisning i det ämnet. Under schemapositionen tema är det lärarna som fördelar timmarna mellan ämnena. Rektorn uppger att lärarna tillsammans med rektorn räknar på undervisningstiden för eleverna, både innan och efter att en anpassad studiegång har beslutats. Som exempel uppger rektorn att hen vet att en elev ska ha två timmar svenska i veckan men sedan behöver inte hen veta vilka dagar i veckan som eleven får dessa timmar. Rektorn menar att det ligger i lärarnas profession att veta när eleverna har vilket ämne. Rektorn uppger att de tillsammans gör en prognos på förhand men att de sedan behöver vara flexibla och ändra om en elev inte klarar av upplägget. Vidare uppger rektorn att schemapositionen tema kan göra att skolan kan anpassa undervisningen utifrån hur den enskilda eleven mår en enskild dag. På frågan hur det går att se att eleverna får sin garanterade undervisningstid svarar rektorn att det går att utläsa av lärarnas egna planeringar. Anledningen att det inte går att se vilket ämne en elev läser på schemapositionen tema i elevens individuella scheman är bland annat att för att lärarna ska kunna vara flexibla.

Lärarna uppger under intervju och i yttrande att det inte är deras ansvar att se till att eleverna får den garanterade undervisningstiden i ämnena matematik, svenska och engelska. Ansvaret i den delen ligger på rektorn. En lärare berättar att det är läraren själv som gör schemat för eleverna i sin grupp men att läraren sedan stämmer av med rektorn och biträdande rektorn. En annan lärare berättar att gruppen har ett fast schema och att det sen är läraren själv som bestämmer vad respektive elev i gruppen ska läsa på de olika positionerna.

I elevintervjuerna framkommer att eleverna på temapassen kan titta på film, arbeta i kapp i ämnen, läsa enskilt i en bok, åka på utflykt eller göra vad de vill, till exempel spela kort eller "plugga".

Elevhälsan uppger i intervju att schemapositionen tema kan stå för olika saker, det kan till exempel innebära att eleverna kan jobba i kapp i ett ämne. Om en elev bara har tre ämnen så kan man säga att tematiden delas upp på de tre ämnena.

I 013 och 13Ö:s standardschema finns positionen stud utlagd. I 13Ö utgör det sammantaget 60 minuter på måndag morgon. Enligt elevscheman har dock tre elever inte detta pass på sitt schema. Enligt lärarschemat har den ende läraren i den gruppen planeringstid under tiden för stud. I 013 är stud enligt standard-schemat utlagd 90 minuter måndag morgon och 90 minuter onsdag eftermiddag. Även i den gruppen varierar det i vilken utsträckning passet finns på elevernas scheman, exempelvis har två elever ingen sådan tid på sitt schema. En annan elev har enbart tid utlagd på måndag morgon och eleven uppger i intervju att hen då

inte har lektion utan sovmorgon. Rektorn uppger att stud står för studier och att det är tid då eleverna är välkomna att delta i undervisning men att eleven inte måste vara i skolan under den tiden. Om eleven är på skolan räknas tiden enligt rektorn som undervisningstid.

Skolinspektionen har i ärendet tagit del av scheman för de fyra olika undervisningsgrupperna på Pandionskolan samt individuella elevscheman. Av schemana för de olika undervisningsgrupperna framgår att den schemalagda undervisningstiden i olika ämnen i varierande utsträckning är angiven i schemana. Av schemat för grupp 13Ö framgår inte vilka ämnen eleverna läser vid de olika lektionspassen. I schema för grupp O13 framgår att eleverna har schemalagd undervisningstid i tema 3 timmar per vecka. Därutöver framgår schemalagd undervisningstid om 1 timme och 30 minuter i matematik, 2 timmar i svenska och 1 timme och 30 minuter i engelska. Av schemat framgår även schemalagd tid som benämns stud och därutöver samhällsorienterande ämnen och idrott och hälsa.

Av schema för grupp 11 framgår att det finns schemalagd undervisningstid med 2 timmar per vecka i matematik, 2 timmar och 30 minuter i svenska, 2 timmar i engelska, 3 timmar och 20 minuter i tema samt därutöver även undervisningstid i samhällsorienterade- och naturorienterande ämnen, idrott och hälsa, musik och hem- och konsumentkunskap.

Av schema för grupp 13N framgår att det finns schemalagd undervisningstid med 4 timmar per vecka i matematik, 2 timmar och 40 minuter i svenska samt 1 timme och 55 minuter i engelska. Därutöver finns schemalagd undervisningstid i samhällsorienterande ämnen samt idrott och hälsa.

Enligt den stadieindelade timplanen ska eleverna på högstadiet vara garanterade en minsta undervisningstid om 400 timmar i matematik, 290 timmar i svenska och 200 timmar i engelska. Per läsår innebär det ungefär 133 timmar i matematik, 96 timmar i svenska och 66 timmar i engelska. Fördelas timmarna sedan ut veckovis innebär det undervisning om 3 timmar och 30 minuter i matematik, 2 timmar och 30 minuter i svenska och 1 timme och 45 minuter i engelska, totalt 7 timmar och 45 minuter per vecka i dessa tre ämnen, räknat på 38 veckor per läsår.

Skolinspektionen har tagit del av individuella scheman för ett 20-tal elever. Även i elevernas individuella scheman finns det elever som har undervisningstid som benämns stud och tema. Vissa elever har också schemalagd tid där det framgår att samma tid är schemalagd för flera ämnen samtidigt exempelvis "svenska/engelska/matematik".

Av elevschemana framgår bland annat följande. En elev har totalt 2 timmar och 30 minuter undervisningstid schemalagt per vecka. Enligt elevens schema avser undervisningstiden ämnena svenska, engelska och matematik. En annan elev har totalt 2 timmar och 20 minuter schemalagd undervisningstid i veckan fördelad på samma tre ämnen. En tredje elev har 1 timme och 30 minuter undervisningstid vardera i svenska och engelska samt 1 timme matematik. En fjärde elev har 1 timme undervisningstid vardera i matematik och engelska samt 1 timme och 30

minuter i svenska. En femte elev har 50 minuter undervisningstid vardera i ämnena svenska, engelska och matematik. En sjätte elev har 1 timme och 35 minuter schemalagd undervisningstid i matematik och 1 timme och 5 minuter undervisningstid i svenska och ingen schemalagd undervisningstid i engelska. En sjunde elev har 1 timme och 30 minuter schemalagd undervisningstid vardera i ämnena svenska, engelska och matematik. Ingen av dessa elever har tid för tema utlagt på sina respektive scheman. Samtliga dessa elever har mindre schemalagd undervisningstid i ämnena matematik, svenska och engelska än vad de borde ha om undervisningstiden fördelats jämnt utifrån den garanterade undervisningstiden i ämnena.

Utöver ovanstående elevscheman finns andra elevscheman där eleverna har ett liknande antal undervisningstimmar i ämnena matematik, svenska och engelska. Dessa elever har, i motsats till ovan nämnda elever, också i varierande utsträckning schemalagd tid i tema och stud. Exempelvis framgår av fyra elevers scheman att de har schemalagd undervisningstid i ämnena svenska, engelska och matematik om 1 timme och 30 minuter per ämne samt 2 timmar och 30 minuter tema. En elev har ett schema där eleven har 1 timme och 30 minuter vardera i svenska, engelska, matematik och tema. Av en annan elevs schema framgår att eleven läser svenska 1 timme och 30 minuter per vecka samt tema 4 timmar och 30 minuter. Även om elevernas hela tematid fördelas på ämnena matematik, svenska och engelska får eleverna mindre undervisningstid i dessa ämnen än vad de borde ha om undervisningstiden fördelats jämnt utifrån den garanterade undervisningstiden i ämnena.

Skolinspektionen har tagit del av skolenhetens egen sammanställning av den garanterade undervisningstiden för samtliga ämnen för ett antal elever samt elevernas aktuella individuella scheman. Av skolans egen beräkning av undervisningstimmar i matematik för en elev framgår att eleven skulle fått 138 timmar matematik i årskurs 7 men fick i stället fick 77. Vidare framgår att eleven fick 138 timmar i årskurs 8 och 102 timmar i årskurs 9. Det leder till att elevens totala undervisningstid för högstadiet blir 317 timmar, vilket är 83 timmar för lite enligt den garanterade undervisningstiden om 400 timmar. Av skolans egen beräkning av antalet undervisningstimmar i svenska för samma elev framgår att eleven har fått 57 timmar svenska i årskurs 7, 99 timmar i årskurs 8 och 90 timmar i årskurs 9, vilket sammantaget blir 246 timmar vilket är 44 timmar för lite enligt den garanterade undervisningstiden om 290 timmar.

Av sammanställningen för en annan elev som nu går i årskurs 8 framgår av skolans beräkning att eleven under vårterminen i årskurs 8 ska ha schemalagd tid som motsvarar 60 timmar matematik, 40 timmar svenska och 30 timmar engelska. Utöver det ska eleven ha schemalagd tid som motsvarar 55,5 timmar samhällsorienterande ämnen och 15 timmar biologi. Även av elevens senaste beslut om anpassad studiegång, beslutat den 12 januari 2024, framgår att eleven läser dessa ämnen. Sammantaget ska eleven enligt sammanställningen ges 200,5 timmar undervisning. Enligt elevens schema, som skickades in till Skolinspektionen i samband med tillsynen i februari 2024, har eleven 1 timme matematik, 1 timme

engelska, 1,5 timmar svenska, 2 timmar samhällsorienterande ämnen samt 1,5 timmar tema i veckan. Eleven har inte ämnet biologi på schemat men enligt rektorn är det antingen en miss i elevens schema eller så läser eleven biologi på tematiden. Dessutom har eleven 1 timme stud på schemat på måndag morgon vilket enligt eleven innebär att hen har sovmorgon. Enligt elevens schema är följaktligen elevens schemalagda undervisningstid sammantaget 7,5 timmar per vecka vilket skulle motsvara 135 lektionstimmar under vårterminen, eftersom det av en annan elevs beräkning framgår att vårterminen omfattar 18 veckor, att jämföra med 200,5 lektionstimmar enligt beräkningen i sammanställningen.

Av skolans egen beräkning av undervisningstimmar i samtliga ämnen för en annan elev framgår att skolan räknar att eleven får undervisning i respektive ämne under schemapositionen tema. I år 9 fick exempelvis eleven enligt beräkningen 66 undervisningstimmar i ämnet matematik och till det adderas 40 timmar av tematiden vilket innebär att eleven, enligt beräkningarna, fick totalt 106 timmar matematik. I redovisningen anges också att eleven därmed fått 106 av 102 undervisningstimmar. Som framgår ovan är den garanterade undervisningstiden i matematik 400 timmar under högstadiet, vilket innebär 133 timmar per läsår om den fördelas jämnt över de tre läsåren.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att undervisningen i grundskolan ska omfatta bild, engelska, hem- och konsumentkunskap, idrott och hälsa, matematik, musik, naturorienterande ämnen: biologi, fysik och kemi, samhällsorienterande ämnen: geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap, slöjd, svenska eller svenska som andraspråk och teknik (10 kap. 4 § skollagen).

Av skollagen framgår att den totala undervisningstiden för varje elev i grundskolan ska vara minst 6 890 timmar. Vidare framgår att regeringen får meddela föreskrifter om fördelning av undervisningstiden timplan. (10 kap. 5 § skollagen)

Av timplanen för grundskolan framgår hur undervisningstiden i ämnena ska fördelas på låg-, mellan- och högstadiet. (9 kap. 3 § skolförordningen samt bilaga 1 till skolförordningen) Vidare framgår av bilaga 1 till skolförordningen den garanterade undervisningstiden för respektive ämne under högstadiet.

Av förarbeten till skollagen anges att en viktig förutsättning för att eleverna ska kunna nå kunskapskraven är att de får de undervisningstimmar som anges i timplanen. Den minsta garanterade undervisningstiden i de olika ämnena har koppling till kursplanerna och de nationella proven. Avsikten med den stadieindelade timplanen är att uppnå en ökad likvärdighet mellan skolor. (prop. 2016/17:143 s. 17 och 19.)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att rektorn inte säkerställer att eleverna i högstadiet ges den garanterade undervisningstid de har rätt till. Skolinspektionen konstaterar inledningsvis att det utifrån de beslutade scheman som finns på skolenheten är

svårt att beräkna hur mycket undervisningstid eleverna får i respektive ämne. Detta beror främst på att mycket av den schemalagda tiden benämns tema eller stud. Av utredningen framgår att den tid som benämns stud på elevernas scheman är frivillig och den tiden kan enligt Skolinspektionens uppfattning inte omfattas vid beräkning av den garanterade undervisningstiden. Den tid som benämns tema kan, utifrån vad som framkommit i utredningen betraktas som undervisningstid. Det är dock otvetydigt hur rektorn säkerställer att enskilda elever får undervisningstid i de ämnen elever ska ha undervisning för att säkerställa att eleverna får sin garanterade undervisningstid tillgodosedd i respektive ämne. Rektorn har i denna del hänvisat till att det är lärarna som avgör vilka ämnen eleverna har störst behov av undervisning i inom ramen för tematiden. Samtidigt har lärarna uppgett att det är rektorn som ansvarar för att eleverna får sin garanterade undervisningstid i respektive ämne. Skolinspektionen bedömer mot bakgrund av det som framkommit i utredningen att det inte är möjligt för rektorn att följa upp hur många undervisningstimmar eleverna får i respektive ämne baserat på den tid som i elevernas scheman är angiven som tema-tid.

Om elevernas undervisning utgår från de standardscheman som Skolinspektionen tagit del av skulle eleverna, förutsatt att den schemalagda tematiden används optimalt för undervisning i matematik, svenska eller engelska, kunna innebära att eleverna får sin garanterade undervisningstid i dessa ämnen under högstadietiden. Som framgår ovan bedömer dock Skolinspektionen att det finns anledning att ifrågasätta om tema-tiden används för att tillgodose elevernas garanterade undervisningstid i dessa ämnen. Oaktat detta visar en granskning av elevernas individuella scheman enligt Skolinspektionens uppfattning att det är sannolikt att eleverna inte får sin garanterade undervisningstid tillgodosedd i svenska, engelska och matematik. Trots att det av elevernas beslut om anpassad studiegång framgår att ämnen anpassats bort för eleverna för att de ska ges mer undervisning i ämnena matematik, svenska och engelska erhåller många elever en bråkdel av de undervisningstimmar de skulle behöva ha för att över tid få sin garanterade undervisningstid. Vissa elever går, enligt elevernas scheman, miste om mer än halva undervisningstiden i dessa ämnen varje vecka. För att dessa elever ska kunna få sin garanterade undervisningstid tillgodosedd måste dessa elever således kompenseras för detta i efterhand. Av de scheman Skolinspektionen tagit del av framgår dock att endast enstaka elever har mer schemalagd undervisningstid i ämnena matematik, svenska och engelska jämfört med vad de borde ha med utgångspunkt i den garanterade undervisningstiden.

Skolinspektionen har begärt att få in elevernas tidigare scheman för att på ett tillförlitligt sätt beräkna exakt hur mycket undervisningstid som schemalagts för eleverna under deras högstadietid. Dessa handlingar har inte kunnat tillhandahållas utan Skolinspektionen har istället erhållit skolans sammanställningar av undervisningstid för fyra elever. Skolinspektionen bedömer att sammanställningarna inte ger en tydlig bild av hur mycket undervisningstid eleverna fått i respektive ämne och att de inte ger stöd för att eleverna får sin garanterade undervisningstid i matematik, svenska och engelska. Det som framgår av sammanställningarna bekräftar istället i många delar det som framgår av

elevernas scheman, nämligen att eleverna inte får så mycket undervisning i ämnena matematik, svenska och engelska som de ska ha enligt den stadieindelade timplanen i skolförordningen.

Skolinspektionen bedömer sammanfattningsvis att verksamheten vid Pandionskolan inte lever upp till författningarnas krav när det gäller att ge eleverna den garanterade undervisningstid de har rätt till i ämnena matematik, svenska och engelska. Att eleverna får sin garanterade undervisningstid är viktigt för att de enskilda eleverna ska kunna nå målen för utbildningen. Det är också viktigt för att säkerställa en likvärdig utbildning för alla elever.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Ett föreläggande ska förenas med vite om föreläggandet avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det inte av särskilda skäl är obehövligt (26 kap. 27 § skollagen). Eftersom Frösunda IoF AB:s verksamhet vid Pandionskolan inte uppfyller de krav som följer av föreskrifter som gäller för verksamheten finns det skäl att förelägga Frösunda IoF AB att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att uppfylla författningarnas krav.

Skolinspektionen bedömer att de brister som påtalas i föreläggandet utgör ett allvarligt missförhållande och att bristerna allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen. Denna bedömning görs mot bakgrund av att bristerna gällande besluten om anpassad studiegång innebär att det finns en överhängande risk för att ämnen anpassas bort för elever trots att något sådant behov inte föreligger för den enskilde eleven. Det riskerar i förlängningen att innebära att eleverna inte ges undervisning i tillräckligt många ämnen för att nå behörighet till gymnasieskolans nationella program. Därutöver innebär bristen gällande garanterad undervisningstid att elever går miste om undervisning i ämnen där de, enligt elevernas beslut om anpassad studiegång, i stället ska få mer undervisningstid. Bristen i den undervisningstid som tillhandahålls för eleverna riskerar, särskilt mot bakgrund av att det rör sig om elever i behov av särskilt stöd, också att allvarligt försvåra förutsättningarna för eleverna att nå målen. Det har inte framkommit något särskilt skäl som gör vitet obehövligt. Föreläggandet ska därför förenas med vite. Bristerna gällande beslut om anpassad studiegång och garanterad undervisningstid gäller inte enbart enskilda elever utan är på ett strukturellt plan som genomsyrar hela verksamheten. Beslut om anpassad studiegång är en ingripande åtgärd för den enskilde eleven och har stor påverkan på elevens utbildning. Därutöver konstaterar Skolinspektionen att en grundläggande struktur för att följa upp och säkerställa att eleverna ges den undervisningstid de har rätt till i respektive ämne och att de får denna rättighet tillgodosedd är en grundläggande del av verksamheten som saknas. Mot bakgrund av de omfattande bristerna i dessa grundläggande delar av verksamheten anser

Skolinspektionen att bristerna allvarligt rubbar förutsättningen för verksamheten och att de utgör ett allvarligt missförhållande.

Ett vitesbelopp ska enligt 3 § viteslagen (1985:206) fastställas till ett belopp som med hänsyn till vad som är känt om adressatens ekonomiska förhållanden och till omständigheterna i övrigt kan antas förmå honom att följa det föreläggande som är förenat med vitet. Med hänsyn till huvudmannens ekonomiska förhållanden och omständigheterna i övrigt bedömer Skolinspektionen att vitesbeloppet ska bestämmas till 4 000 000 kronor.

Föreläggande

Undervisning under ledning av legitimerade och behöriga lärare

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av huvudmannens inlämnade förteckning över undervisande personal på skolenheten våren 2024 framgår att fem av åtta undervisande lärare är legitimerade, och att det helt saknas behöriga lärare i ämnena hem- och konsumentkunskap, slöjd, teknik, musik och moderna språk för årskurserna 6-9. Vidare framgår att läraren som är behörig att undervisa i ämnet bild inte undervisar i ämnet bild utan undervisningen i ämnet bild bedrivs istället av en lärare som saknar behörighet i ämnet.

Av inkomna uppgifter från huvudmannen, personalförteckning samt intervjuer med elever framgår att eleverna är fördelade i fyra undervisningsgrupper och till varje undervisningsgrupp är tre personal knutna. I en grupp utgörs personalen av en legitimerad lärare, en olegitimerad lärare samt en elevassistent/pedagog. I en annan grupp utgörs personalen av en legitimerad lärare, en olegitimerad lärare och en kurator. En tredje grupp bemannas av två legitimerade lärare och en elevassistent/pedagog, medan den fjärde gruppen bemannas av en legitimerad lärare, en behandlingspedagog och en kurator. Av intervjuer med elever framgår att det, med ett par undantag, är personalen i respektive grupp som har hand om verksamheten och undervisningen i respektive grupp. Av elev- och lärarscheman framgår att två lärare bedriver undervisning i ämnen de har behörighet för i varandras grupper under en förmiddag i veckan.

Av lärarförteckningen framgår även att samtliga åtta lärare som bedriver undervisning saknar behörighet för flera ämnen som de undervisar i. Sex av dessa lärare undervisar i minst fem ämnen som de inte är behöriga i. Exempelvis framgår att sex lärare som saknar behörighet i matematik undervisar i ämnet matematik. Den enda behöriga läraren i matematik på skolan undervisar, förutom i matematik, också som lärare i ämnena svenska, engelska, geografi, religion och musik i vilka ämnen hen saknar behörighet. Av ovan nämnda lärare som undervisar i matematik är en lärare behörig att undervisa i svenska, en lärare är behörig att undervisa i engelska, två lärare är behöriga att undervisa i geografi och en lärare är behörig att undervisa i religion.

Vidare framgår av lärarförteckningen att sex lärare som saknar behörighet att undervisa såväl svenska som engelska undervisar i dessa ämnen medan den enda behöriga läraren i dessa ämnen undervisar som obehörig i idrott och hälsa samt matematik utöver svenska och engelska. Bland de sex ovan nämnda lärarna i svenska och engelska finns en lärare som är behörig att undervisa i matematik och en som är behörig att undervisa i idrott och hälsa.

I förteckningen över undervisande personal finns även rektorn angiven, som är behörig att undervisa i ämnena svenska och engelska, men av förteckningen och av intervju med rektorn framgår att rektorn inte bedriver någon undervisning under innevarande läsår. Vidare framgår att en lärare med behörighet i engelska är anställd från och med 1 april 2024.

Enligt lärarförteckningen är det även flera lärare som bedriver undervisning i samhällsorienterande ämnen, trots att de saknar behörighet att undervisa i dessa ämnen, samtidigt som det finns behöriga lärare i ett eller flera av dessa ämnen, som istället undervisar i ämnen som de saknar behörighet i.

Lärare uppger i intervjun att det är gruppdynamiken som bestämmer vilken lärare som ska undervisa i vilket ämne på skolan. Eftersom många elever på sina tidigare skolor har haft stor frånvaro, är en god social kontakt mellan lärare och elev är viktigt. Därför är det enligt lärarna relationen mellan en lärare och en elev som avgör vem som ska undervisa en elev i ett ämne och inte lärarnas legitimation och behörighet.

Rektorn uppger i intervjun å sin sida att det i grunden är lärarnas formella behörighet som styr vilken lärare som undervisar i ett visst ämne i en viss undervisningsgrupp. Rektorn uppger dock att det är lärarna själva som bestämmer vilka ämnen de ska undervisa i men att rektorn deltar i den diskussionen. Enligt rektorn måste varje enskild lärare också själv känna att hen klarar av att undervisa i ett ämne, trots att hen inte är behörig att undervisa i ämnet. Vidare uppger rektorn att skolan under läsåret 2022/2023 provade att rektorn själv gick runt i de olika klasserna och undervisade i svenska och engelska samt att en behörig lärare i matematik undervisade i flera grupper. Enligt rektor ledde det dock till sämre måluppfyllelse och att eleverna blev mer stressade och mådde sämre vilket framkom i samtal med eleverna. Skolan valde därför att gå tillbaka till nuvarande organisation. Rektorn uppger att eleverna på skolan är vana vid så kallad en-till-en-undervisning från sina tidigare skolor och att eleverna blir osäkra och upplever det som jobbigt när de måste möta flera vuxna i skolan. Bland skolans elever uppger rektorn att det fungerar för vissa elever att ha kontakt med flera lärare men att det inte fungerar för andra elever. Skolan arbetar med att över tid få eleverna trygga med olika lärare för att på så sätt eventuellt kunna öka den undervisning som bedrivs av behöriga lärare. Lärarnas behörighet skulle enligt rektorn kunna utnyttjas bättre om alla elever var trygga med all personal.

Rättslig reglering

I skollagen definieras undervisning som processer som på lektioner eller vid andra lärtillfällen leds av lärare eller förskollärare mot mål som anges i förordningar och andra författningar som ansluter till denna lag och som syftar till utveckling och lärande genom att barn eller elever inhämtar och utvecklar kunskaper och värden (1 kap. 3 § skollagen).

Enligt skollagen ansvarar en legitimerad lärare för den undervisning som han eller hon bedriver och endast den som har legitimation som lärare och är behörig för viss undervisning får bedriva undervisningen. Om det inte finns någon legitimerad och behörig lärare att tillgå inom huvudmannens organisation eller om det finns något annat särskilt skäl med hänsyn till eleverna får en annan lärare bedriva undervisningen. En sådan lärare ska vara lämplig att bedriva undervisningen och i så stor utsträckning som möjligt ha en utbildning som motsvarar den utbildning som är behörighetsgivande. En sådan lärare får som huvudregel bedriva undervisning under högst ett år i sänder. (2 kap. 13, 15 och 18 §§ skollagen).

I förarbetena till skollagen betonas vidare att läraren är den enskilt viktigaste faktorn för elevernas resultat. Studier visar att lärares ämneskompetens och didaktiska kompetens är avgörande för att eleverna ska nå goda resultat. Det är därför problematiskt att en stor del av undervisningen i det svenska skolväsendet bedrivs av personer som saknar utbildning för den undervisning de bedriver, helt eller delvis. Utöver de generella lärarkompetenserna ska lärare också ha en specifik kompetens för olika skolformer, verksamheter, årskurser och ämnen. Det är nödvändigt eftersom barn, ungdomar och vuxna i olika åldrar och på olika utbildningsnivåer kräver olika slag av undervisning. För att utbildningen och undervisningen ska hålla hög kvalitet ska huvudmännen använda lärares kompetens på rätt sätt i undervisningen. Rektorn som leder och samordnar det pedagogiska arbetet inom sitt verksamhetsområde, har ansvar för att planera verksamheten på ett sådant sätt att lärare och förskollärare används för sådan undervisning som läraren eller förskolläraren har utbildning för. (prop. 2019/10:165 s. 261 f.)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att skolan brister i att erbjuda eleverna en undervisning som bedrivs av legitimerade och behöriga lärare. Tillsynen visar att organiseringen av undervisningen på skolan inte utgår från lagstiftningens krav på att undervisningen ska bedrivas av legitimerade och behöriga lärare. Organiseringen av undervisningen på skolan är istället att personalgrupper om tre personer bemannar de fyra elevgrupperna och att dessa personalgrupper bedriver undervisningen i sina respektive grupper. Det leder i sin tur till att det i respektive grupp saknas behöriga lärare för huvuddelen av ämnena som eleverna läser. I två av grupperna, det vill säga för hälften av eleverna på skolan, bedrivs exempelvis ingen undervisning i ämnena svenska, engelska eller matematik av lärare som är behöriga att undervisa i dessa ämnen. Detta trots att dessa ämnen är de ämnen som, mot bakgrund av att många av eleverna har anpassad studiegång, utgör huvuddelen av elevernas undervisning. Av utredningen framgår att undervisningen

i bland annat svenska, engelska och matematik i stor utsträckning bedrivs av lärare som inte är behöriga att undervisa i ämnena. Samtidigt framgår att det inom skolenheten finns lärare som är behöriga i dessa ämnen men att dessa lärare i stor utsträckning i stället bedriver undervisning i andra ämnen där de saknar behörighet i. Skolinspektionens utredning visar således att eleverna skulle få undervisning av behöriga lärare i betydligt fler ämnen om undervisningen i stället organiserades utifrån lärarnas behörigheter.

Under utredningen har rektorn framhållit att skolenheten tidigare har haft en organisation där undervisningen i större utsträckning utgått från behörighet men att detta, enligt rektorn, påverkat eleverna negativt. Samtidigt har rektorn uppgett att vissa elever inte har något problem med att undervisas av flera lärare medan andra elever har det. Skolinspektionen konstaterar att det finns vissa möjligheter att frångå huvudregeln att organisera undervisningen utifrån behörighet med hänsyn till eleverna om det föreligger särskilda skäl. Av förarbetena till skollagen framgår att tolkningen av vilka omständigheter som kan utgöra särskilda skäl är begränsat. Exempel som nämns är att en behörig lärare är föremål för ett ärende hos lärarnas ansvarsnämnd eller lider av missbruksproblem.

Skolinspektionen konstatera att de omständigheter som framhållits av rektorn inte är sådana som utgör skäl att frångå huvudregeln i detta fall. Undervisningen ska därför organiseras på ett sådant sätt att lärarna i så stor utsträckning som möjligt ska undervisa i de ämnen de är behöriga vilket är i linje med intentionen i lagstiftningen. För det fall enskilda elever upplever det som problematiskt att undervisas av olika lärare i olika ämnen kan frågan behöva utredas för den enskilda eleven inom ramen för särskilt stöd, men utgör inte skäl att på ett organisatoriskt plan organisera undervisningen utifrån detta.

Förutsättningar för utbildningen

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Frösunda IoF AB har tillstånd att som huvudman bedriva grundskola i årskurserna 1-9 vid Pandionskolan i Linköpings kommun.

Av informationsinhämtningen inför tillsynen samt av intervjuer med rektorn våren 2023 och våren 2024 framkommer att skolan saknar lokaler med utrustning för att kunna bedriva hela eller delar av undervisningen i ämnena idrott och hälsa, kemi, fysik och slöjd. För det fall ett större antal elever skulle läsa hem- och konsumentkunskap saknas även lokaler och utrustning för att bedriva sådan undervisning. För att kunna bedriva undervisning i kemi och trä- och metallslöjd saknas enligt rektorn adekvat ventilation i de egna lokalerna. Rektorn uppger att skolan har ett muntligt avtal med Ekholmsskolan, belägen cirka en kilometer från de egna lokalerna, där de kan bedriva undervisning i kemi, fysik och slöjd om behovet skulle uppstå. Enligt rektorn får de använda Ekholmsskolans lokaler en eftermiddag i veckan. Rektorn uppger i intervjun att skolan aldrig har utnyttjat möjligheten att bedriva undervisning i dessa ämnen vid Ekholmsskolan eftersom det inte är någon elev som läser de aktuella ämnena då de anpassats bort inom

ramen för anpassad studiegång. Rektorn uppger att de har haft elever som önskat att läsa ett visst ämne men som ångrat sig när de förstår att undervisningen i ämnet bedrivs på Ekholmsskolan. Enligt rektorn är tryggheten viktig för eleverna och transporten till den större skolan blir alltför osäker och ansträngande för eleverna. Av intervjun med rektorn framgår att detta är förklaringen till att inga elever läser till exempel ämnena kemi, fysik och slöjd.

Av intervju med rektorn framgår vidare att undervisning i ämnet idrott och hälsa bedrivs i en idrottshall som ligger ca 3-4 km från de egna lokalerna. Undervisning bedrivs regelbundet i dessa lokaler och eleverna transporteras dit i skolans minibuss tillsammans med skolans personal.

Rättslig reglering

I skollagen definieras att det med skolenhet avses av huvudman för annan skolform än förskola organiserad enhet som omfattar verksamhet i en eller flera skolbyggnader som ligger nära varandra och till enheten knuten verksamhet som inte bedrivs i någon skolbyggnad. (1 kap. 3 § skollagen)

I skollagen anges vidare att ett godkännande av enskild som huvudman ska avse viss utbildning vid en viss skolenhet. (2 kap. 5 § femte stycket skollagen)

Av förarbetena till 1 kap. 3 § skollagen anges att det är de fysiska byggnaderna, lokalerna och utrymmena där huvudmannen bedriver sin verksamhet som avses. För att flera byggnader ska anses tillhöra samma skolenhet krävs att de ligger någorlunda nära varandra och på ett naturligt sätt hör ihop. Byggnaderna i en skolenhet ingår också i samma administrativa enhet. Även verksamhet som inte bedrivs i någon skolbyggnad, men som är nära knuten till enheten omfattas av begreppet skolenhet. Här avses t.ex. skolgårdar samt idrottsplatser i nära anslutning till skolans byggnader. (prop. 2009/10:165 s. 633)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionens utredning visar att delar av undervisningen vid skolenheten Pandionskolan regelbundet bedrivs på platser, eller planerar att bedrivas på platser som inte är en del av skolenheten. Av utredningen framgår att undervisningen i idrott och hälsa bedrivs på en plats som inte på ett naturligt sätt kan sägas höras ihop med de huvudsakliga skolbyggnaderna. Därutöver har skolan ett avtal med en annan skolenhet för att bedriva viss undervisning i ämnena kemi, fysik, slöjd och hem- och konsumentkunskap vid den skolenheten. Inte heller dessa lokaler kan sägas höras ihop med Pandionskolans huvudsakliga lokaler på ett naturligt sätt. Skolinspektionen noterar visserligen att det för närvarande inte bedrivs någon undervisning för elever på Pandionskolan i Ekholmsskolans lokaler. Av utredningen framgår dock att det beror på att aktuella ämnen har anpassats bort för samtliga elever på skolan. Det framgår vidare av utredningen att en av anledningarna till att eleverna visat ett ointresse för att läsa dessa ämnen är just den omständigheten att undervisningen bedrivs i Ekholmsskolans lokaler. Detta visar på att den omständigheten att undervisning bedrivs på flera platser påverkar elevernas vilja och möjlighet att ta del i undervisningen på ett negativt sätt. Skolinspektionen gör

mot bakgrund av ovanstående bedömningen att undervisningen vid Pandionskolan inte bedrivs i enlighet med det godkännande Frösunda IoF AB erhållit för verksamheten eftersom undervisningen bedrivs på skilda platser som inte kan anses som en sammanhållen skolenhet.

Bedömning och betygssättning

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av den inskickade betygskatalogen för höstterminen 2023 framgår att de tidigare bristerna i betygskatalogen har åtgärdats. Det framgår att siffran 3 är angiven i de fall en elev inte läser ett ämne på grund av anpassad studiegång enligt 3 kap. 12 § skollagen. Det framgår vidare att siffran 2 är angiven i ämnesblock eller enskilda ämnen i de fall det ska göras enligt Skolverkets föreskrifter. Exempelvis framgår att siffran två är angiven för ämnet svenska som andraspråk när en elev i stället läser ämnet svenska, och att siffran även är angiven i blockbetygen för natur- och samhällsorienterande ämnen eftersom eleverna får betyg i de enskilda ämnena i ämnesblocken. I betygskatalogen är det också tydligt vilken lärare som signerat respektive betyg i ett ämne för en elev, och inga betyg är överstrukna.

Av betygskatalogen för höstterminen 2023, inskickade scheman och av intervjuer med lärare och rektorn framgår dock att alla lärare som bedrivit undervisningen i ett ämne för en elev vid tiden för betygssättningen inte har signerat betyget. Av betygskatalogen framgår att det endast är en lärare som signerat respektive betyg. I intervjuer med lärare och rektorn framkommer dock att i vissa ämnen i vissa undervisningsgrupper bedriver ytterligare en eller två lärare undervisningen. Exempelvis framkommer att det i en grupp är tre lärare som bedriver undervisningen i matematik, och att läraren som ensam har signerat huvuddelen av betygen i betygskatalogen endast närvarar under en av de tre matematiklektionerna. Vidare framgår av intervjuer med lärare och av huvudmannens synpunkter på protokollet att det i en annan undervisningsgrupp är två lärare som ansvarar för undervisningen i engelska. Att det är olika lärare som bedriver undervisningen på de olika lektionerna i dessa exempel framgår också av inlämnade scheman.

Vidare framgår av intervju med lärare och av huvudmannens synpunkter på tjänsteanteckningen samt av betygskatalogen att det förekommer att ämnen för elever avslutats utan att det framgår av betygskatalogen. Exempelvis framgår att ämnet hem- och konsumentkunskap har avslutats för en elev utan att det är angivet i betygskatalogen.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att rektorn ska se till att betyg sätts i enlighet med denna lag och andra författningar (3 kap. 14 § skollagen).

Av skollagen framgår vidare att betyg ska beslutas av den eller de lärare som bedriver undervisning vid den tidpunkt när betyg ska sättas. (3 kap. 16 § skollagen)

Av skolförordningen (2011:185) framgår att beslut om betyg ska dokumenteras i en betygskatalog. Med beslut om betyg avses beslut att sätta betyg, och inte sätta betyg när underlag för bedömning av en elevs kunskaper saknas på grund av elevens frånvaro. Det ska framgå om ett betyg har satts innan eller efter det att ett ämne har avslutats. Rektorn ansvarar för att betygskatalogen förs. (6 kap. 10 § skolförordningen)

Av skolförordningen framgår vidare att Statens skolverk får meddela ytterligare föreskrifter om utformningen av betygskatalog, terminsbetyg, slutbetyg och betyg efter provning (6 kap. 23 § skolförordningen).

Av Skolverkets föreskrifter (2011:123) om betygskatalog framgår vidare att den eller de som beslutar om ett betyg ska datera uppgiften i betygskatalogen och förse uppgiften med egenhändig signatur. Om betygskatalogen förs elektroniskt får uppgiften i stället skrivas under elektroniskt. (Skolverkets föreskrifter om betygskatalog [2011:123] 7 §)

Av Skolverkets föreskrifter framgår bland annat att en betygskatalog ska innehålla namn på huvudman, skolenhet och den kommun där skolenheten är belägen och namn på klass eller motsvarande, och att siffran 3 ska anges när ett ämne inte lästs på grund av anpassad studiegång enligt 3 kap. 12 § skollagen (2010:800). Det framgår även att namn och titel på den eller de som har beslutat om betyg ska anges. (Skolverkets föreskrifter om betygskatalog [2011:123] 8 och 11 §§)

Av Skolverkets föreskrifter om betygskatalog framgår bland annat att siffran 2 ska anges i de enskilda ämnena i ämnesblocken när en elev i årskurs 6 i grundskolan fått blockbetyg i naturorienterande ämnen eller i samhällsorienterande ämnen. När en elev i årskurs 6 i grundskolan fått betyg i de enskilda ämnena, ska siffran 2 i stället anges i ämnesblocken. I årskurserna 7–9 i grundskolan ska siffran 2 anges i ämnesblocken samhällsorienterande ämnen och naturorienterande ämnen. Siffran 2 ska även anges i det av ämnena svenska eller svenska som andraspråk som eleven inte läst samt i ämnena moderna språk (elevens val eller språkval), modersmål och teckenspråk när eleven inte läst dessa ämnen. (Skolverkets föreskrifter om betygskatalog [2011:123] 10 §)

Av Skolverkets föreskrifter framgår vidare att bestämmelser om rättelse av betyg och om ändring av uppenbart oriktiga betyg finns i 3 kap. 19–20 §§ skollagen (2010:800). Rättelser och ändringar ska anges i betygskatalogen. Om ett betyg rättas eller ändras ska såväl det gamla som det nya betyget framgå. Rättelser och ändringar ska dateras och signeras på samma sätt som anges i 7 §. Det ska framgå av betygskatalogen om det är en rättelse eller ändring som är beslutad. (Skolverkets föreskrifter om betygskatalog [2011:123] 15 §)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att skolans betygskatalog inte uppfyller författningarnas krav. Av tillsynen framgår att skolan har åtgärdat de brister i skolans betygskatalog som tidigare uppmärksammats av Skolinspektionen men att nya och andra brister förekommer i skolans betygskatalog för höstterminen 2023. Utredningen visar att

inte samtliga lärare som bedrivit undervisning i ett ämne vid tiden för betygssättningen – och därmed ska besluta om betygen – har signerat uppgiften i betygskatalogen, vilket är en brist. Det är även en brist att ämnen har avslutats för elever utan att det är angivet i betygskatalogen.

Skolinspektionen konstaterar att detta är det tredje beslutet sedan tillsynen av Pandionskolan inleddes där brister i betygskatalogen identifieras. Skolinspektionen vill erinra om att betygssättning är myndighetsutövning. Skolinspektionen vill också erinra om att rektorn enligt skollagen har ett utpekat ansvar att se till att betyg sätts i enlighet med denna lag och andra författningar. Huvudmannen har också ett utpekat ansvar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i denna lag och föreskrifter som meddelats med stöd av lagen. I det ingår att se till att all personal i verksamheten har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Frösunda loF AB:s verksamhet vid Pandionskolan uppfyller inte författningarnas krav vad gäller att undervisningen bedrivs av legitimerade och behöriga lärare, förutsättningarna för utbildningen samt betygssättning. Det finns därför skäl att förelägga Frösunda loF AB att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Beslutet har fattats av regionchef Sofie Lindén.

Regionjurist Arvid Brogren har varit föredragande i ärendet. I ärendets slutliga handläggning har utredarna Hans-Göran Arvidsson och Christina Thorsélius medverkat.

Bilaga: Hur ni överklagar

Om ni anser att beslutet om föreläggande vid vite är felaktigt kan ni överklaga det genom att skriva till förvaltningsrätten. Ställ överklagandet till Förvaltningsrätten i Stockholm, men skicka det till Skolinspektionen, Box 330, 581 03 Linköping, eller till skolinspektionen@skolinspektionen.se.

Ange följande i överklagandet:

- Namn, personnummer eller organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer.
- Vilket beslut ni överklagar och ärendets diarienummer.
- Vilken ändring ni vill ha och varför ni anser att beslutet ska ändras.

Om ni anlitar ett ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress och telefonnummer anges.

Överklagandet ska ha kommit in till Skolinspektion inom tre veckor från den dag ni har fått del av beslutet. Om ni företräder det allmänna, t.ex. en kommun, ska överklagandet istället ha inkommit inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades.

Om överklagandet har kommit in i rätt tid kommer Skolinspektion att pröva om beslutet ska ändras och sedan skicka överklagandet, handlingarna i det överklagade ärendet och eventuellt nytt beslut till Förvaltningsrätten i Stockholm.